

Бақара сурасининг тафсири (75-141 - оятлар)

«ат-Тафсир ал-Муяссар» китобидан иқтибос

[Ўзбекча — Uzbek — الأوزبكي]

Бир гуруҳ сара уламолар
тайёрлаган

Таржимон: Исмоил Муҳаммад Яъқуб

Муҳаррир: Абу Абдуллоҳ Шоший

تفسير سورة البقرة

(141-75)

مقتبس من كتاب « التفسير الميسر »

[Ўзбекча — Uzbek — الأوزبكي]

إعداد نخبة من العلماء

ترجمة: إسماعيل محمد يعقوب

مراجعة: أبو عبد الله الشاشي

أَفَتَطْمَعُونَ أَنْ يُؤْمِنُوا لَكُمْ وَقَدْ كَانَ فَرِيقٌ مِنْهُمْ يَسْمَعُونَ كَلَامَ اللَّهِ
ثُمَّ يَحْرَفُونَ مِنْ بَعْدِ مَا عَقَلُوهُ وَهُمْ يَعْلَمُونَ (75)

75. Эй мусулмонлар, Бану Исроилнинг қилмишларини унутдингизми, динингизни яҳудлар тасдиқ этишидан умидвор бўлдингизми?! Ваҳоланки, уларнинг олимлари Аллоҳнинг Тавротдаги каломини эшитишар, сўнгра унинг ҳақиқатини англаб етганларидан кейин маъносини бошқа томонга буриб, ёки лафзларини бошқача қилиб, ўзгартириб юборишар эди, оламлар Роббининг каломини қасддан ўзгартираётганларини билиб туриб, шундай қилишарди.

وَإِذَا لَقُوا الَّذِينَ آمَنُوا قَالُوا آمَنَّا وَإِذَا خَلَا بِبَعْضِهِمْ إِلَى بَعْضٍ قَالُوا
أَتُحَدِّثُونَهُمْ بِمَا فَتَحَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ لِيُحَاجُّوكُمْ بِهِ عِنْدَ رَبِّكُمْ أَفَلَا
تَعْقِلُونَ (76)

76. У яҳудийлар мўминларга йўлиққанларида тилларида: «Биз ҳам сизларнинг динингизга ва Тавротда хабари келган пайғамбарингизга иймон келтирдик», дейишади. Ўзлари ёлғиз қолганларида бир-бирларига танбех бериб: «Мухаммад ҳақида Тавротда Аллоҳ сизларга баён қилган нарсаларни мўминларга айтиб қўясизларми, ахир қиёмат куни Роббингиз хузурида буни улар сизларга қарши ҳужжат қилишади-ку! Ақлингизни ишлатмайсизми?!», дейишади.

أَوَلَا يَعْلَمُونَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ (77)

77. Шу қадар жиноятларни қилишадими, ахир Аллох уларнинг яширинча қилаётган ишларини ҳам, ошкор қилаётган ишларини ҳам билувчи эканини билмайдиларми?!

وَمِنْهُمْ أُمِّيُونَ لَا يَعْلَمُونَ الْكِتَابَ إِلَّا أَمَانِيَّ وَإِنْ هُمْ إِلَّا يَظُنُّونَ (78)

78. Яхудлар орасида бир гуруҳи борки, ўқиш ва ёзишни билмайди, Тавротни ва унда баён қилинган Аллоҳнинг пайғамбари Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг белгиларини билмайди, бу борада уларда фақат уйдирмалар ва бузуқ гумонлар бор, холос.

فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ يَكْتُبُونَ الْكِتَابَ بِأَيْدِيهِمْ ثُمَّ يَقُولُونَ هَذَا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ لَيْشْتَرُوا بِهِ ثَمَنًا قَلِيلًا فَوَيْلٌ لَهُمْ مِمَّا كَتَبَتْ أَيْدِيهِمْ وَوَيْلٌ لَهُمْ مِمَّا يَكْسِبُونَ (79)

79. Китобни ўз қўллари билан ёзиб, кейин уни Аллох пайғамбари Мусо алайҳиссаломга туширган китобга тамомила зид бўлгани ҳолда, эвазига дунё матосини қўлга киритиш учун: «Бу Аллох ҳузуридан келган», деб айтадиган баднафс яхуд олимларига қаттиқ азоб ва ҳалокат бўлсин! Ана шу ботилни қўллари билан ёзганликлари сабабли уларга ҳалокатли азоб бўлсин, бунинг эвазига қўлга киритадиган пора ва шунга ўхшаш моллари сабабли уларга ҳалокатли азоб бўлсин!

وَقَالُوا لَنْ تَمَسَّنَا النَّارُ إِلَّا أَيَّامًا مَعْدُودَةً قُلْ أَتَّخَذْتُمْ عِنْدَ اللَّهِ عَهْدًا
فَلَنْ يُخْلِفَ اللَّهُ عَهْدَهُ أَمْ تَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ (80)

80. Бану Исроил: «Охиратда бизга фақат санокли кунларгина дўзах ўти етади», деди. Эй Пайғамбар, сиз уларнинг даъволарини пучга чиқариб, айтингки: «Бу ҳақда сизларда Аллоҳ берган аҳд бормики, Аллоҳ Ўз аҳдига асло хилоф қилмагай?! Йўқ, сизлар ўз ёлгон даъволарингиз билан Аллоҳ номидан билмаган нарсаларингизни айтмоқдасизлар».

بَلَىٰ مَنْ كَسَبَ سَيِّئَةً وَأَحَاطَتْ بِهِ خَطِيئَتُهُ فَأُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ
فِيهَا خَالِدُونَ (81)

81. Бас, Аллоҳнинг ўзгармас ҳукми шуки, кимда-ким гуноҳлар қилса ва охир-оқибат гуноҳлари уни куфрга тортса, гуноҳлари ҳар тарафдан уни ўраб, эгаллаб олса — бу эса Аллоҳга ширк келтирган кимсаларда содир бўлади — ундай мушрик ва кофирлар мангу дўзахда қолувчи кимсалардир.

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا
خَالِدُونَ (82)

82. Бунинг муқобилида Аллоҳнинг яна бир ўзгармас ҳукми шуки, Аллоҳни ва пайғамбарларини чин дилдан тасдиқлаган ва Аллоҳнинг пайғамбарларига ваҳий қилган шариатига мувофиқ амал қилган кишилар — ана ўшалар охиратда абадул-абад жаннатда бўлғайлар.

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَائِيلَ لَا تَعْبُدُونَ إِلَّا اللَّهَ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا
وَذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينِ وَقُولُوا لِلنَّاسِ حُسْنًا وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ
وَآتُوا الزَّكَاةَ ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ إِلَّا قَلِيلًا مِّنْكُمْ وَأَنْتُمْ مُعْرِضُونَ (83)

83. Эсланг эй Бану Исроил, шериксиз, ягона Аллоҳнинг Ўзига ибодат қиласизлар, ота-она ва қариндошларга, етимларга (оталари вафот этган балоғатга етмаган болаларга) ва мискинларга яхшилик қиласизлар, одамларга яхши гапларни гапирасизлар, намозни адо этасизлар ва закотни ўтайсизлар, деб сизлардан қатъий аҳд олган эдик, кейин сизлар юз ўғирдинглар ва аҳдни буздинглар — фақат оз сонли кишиларгина аҳдларида турди — ва сизлар юз ўгиришда давом этиб турибсизлар.

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ لَا تَسْفِكُونَ دِمَاءَكُمْ وَلَا تُخْرِجُونَ أَنْفُسَكُمْ
مِنْ دِيَارِكُمْ ثُمَّ أَقْرَرْتُمْ وَأَنْتُمْ نَشْهَدُونَ (84)

84. Эсланг эй Бану Исроил, Тавротда сизлардан бир-бирингизнинг қонингизни тўкишни ва бир-бирингизни диёрларингиздан ҳайдаб чиқаришни ҳаром қилувчи қатъий аҳдни олган эдик, сизлар бунинг тўғрилигига гувоҳ бўлган ҳолда эътироф этган эдинглар.

ثُمَّ أَنْتُمْ هَؤُلَاءِ تَقْتُلُونَ أَنْفُسَكُمْ وَتُخْرِجُونَ فَرِيقًا مِّنْكُمْ مِنْ دِيَارِهِمْ
تَظَاهَرُونَ عَلَيْهِم بِالْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَإِن يَأْتُوكُمْ أُسَارَىٰ تُفَادُوهُمْ وَهُوَ
مُحَرَّمٌ عَلَيْكُمْ إِخْرَاجُهُمْ أَفَتُؤْمِنُونَ بِبَعْضِ الْكِتَابِ وَتَكْفُرُونَ بِبَعْضٍ

فَمَا جَزَاءُ مَنْ يَفْعَلُ ذَلِكَ مِنْكُمْ إِلَّا خِزْيٌ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ
الْقِيَامَةِ يُرَدُّونَ إِلَىٰ أَشَدِّ الْعَذَابِ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ (85)

85. Кейин сизларнинг ўзингиз — эй яхудлар — бир-бирингизни ўлдирмоқдасиз, баъзиларингиз баъзиларингизни диёрларидан ҳайдаб чиқармоқда, сизлардан ҳар бир гуруҳ ўз биродарларига қарши зулму тажовуз билан душманлар ёрдамида кучланмоқда. Агар улар душманлар қўлида асир бўлган ҳолда ҳузурингизга келишса, тўлов воситасида асирликдан қутқариб олишга ҳаракат қиласизлар, ҳолбуки, уларни диёрларидан ҳайдаб чиқаришингиз сизлар учун ҳаром қилинган эди. Таврот ҳукмларидан баъзиларига иймон келтириб, баъзиларини инкор қилиб, қилаётган бу ишларингиз нақадар қабиҳ! Ичларингиздан бундай ишни қиладиган кимсаларнинг жазоси дунёда хорлик ва расволикдир, охиратда эса Аллоҳ уларни оғир дўзах азобига дучор этади. Аллоҳ сизлар қилаётган ишлардан ғофил эмасдир.

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ اشْتَرَوُا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا بِالْآخِرَةِ فَلَا يُخَفَّفُ عَنْهُمْ الْعَذَابُ
وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ (86)

86. Ана ўшалар охират ўрнига дунё ҳаётини ихтиёр қилган кишилардир, улардан азоб енгиллатилмас ва уларга Аллоҳнинг азобидан қутқариб олувчи бирон ёрдамчи бўлмас.

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَقَفَّيْنَا مِنْ بَعْدِهِ بِالرُّسُلِ وَآتَيْنَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ الْبَيِّنَاتِ وَأَيَّدْنَاهُ بِرُوحِ الْقُدُسِ أَفَكَلَّمَا جَاءَكُمْ رَسُولٌ بِمَا لَا تَهْوَى أَنْفُسُكُمْ اسْتَكْبَرْتُمْ فَفَرِيقًا كَذَّبْتُمْ وَفَرِيقًا تَقْتُلُونَ (87)

87. Биз Мусога Тавротни бердик, унинг ортидан Бану Исроилдан бўлган пайғамбарларни бирин-кетин юбордик, Ийсо ибн Марямга очиқ мўъжизалар бердик ва уни Жибрийл алайҳиссалом билан қувватладик. Ҳар қачон сизларга пайғамбар Аллоҳ ҳузуридан нафсингизга ёқмайди-ган ваҳийни келтирса, такаббурлик қилиб, бировини ёлғончи санаб, бировини ўлдираверасизми?!

وَقَالُوا قُلُوبُنَا غُلْفٌ بَلْ لَعَنَهُمُ اللَّهُ بِكُفْرِهِمْ فَقَلِيلًا مَّا يُؤْمِنُونَ (88)

88. Бану Исроил Аллоҳнинг пайғамбари ва элчиси Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи ва салламга: «Бизнинг дилимиз берк, унга сенинг сўзинг ўтмайди», дедилар. Аслида, ундай эмас, балки уларнинг диллари лаънатланган ва уларга муҳр уриб қўйилгандир. Улар куфру инкорлари сабабли Аллоҳнинг раҳматидан қувилганлар, энди улар жуда кам, ўзларига нафи тегмайдиган даражада иймон келтиришади.

وَلَمَّا جَاءَهُمْ كِتَابٌ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ مُصَدِّقٌ لِمَا مَعَهُمْ وَكَانُوا مِنْ قَبْلُ يَسْتَفْتِحُونَ عَلَى الَّذِينَ كَفَرُوا فَلَمَّا جَاءَهُمْ مَا عَرَفُوا كَفَرُوا بِهِ فَلَعْنَهُ اللَّهُ عَلَى الْكَافِرِينَ (89)

89. Уларга Аллоҳ ҳузуридан ўзларида бўлган Тавротни тасдиқловчи китоб — Куръон келганида уни инкор қилди-

лар, Муҳаммад соллаллоху алайҳи ва салламнинг пайғамбарликларини инкор қилдилар. Ҳолбуки, илгари, у зот пайғамбар қилиб юборилмай туриб, араб мушрикларига қарши ундан ёрдам кутишар, «охирзамон пайғамбари чиқиш вақти яқин қолди, биз унга эргашиб, сизларни мағлуб қиламиз», дейишарди. Барча белгиларини ва ростлигини ўзлари яхши билган пайғамбар келганида эса уни инкор қилиб, ёлғончига чиқардилар. Бас, Аллоҳнинг элчиси Муҳаммад соллаллоху алайҳи ва салламни ва Аллоҳ у зотга ваҳий қилган Қуръонни инкор қилган кимсаларга Аллоҳнинг лаънати бўлсин!

بِئْسَمَا اشْتَرَوْا بِهِ أَنْفُسَهُمْ أَنْ يَكْفُرُوا بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ بَغْيًا أَنْ يَنْزِلَ اللَّهُ
 مِنْ فَضْلِهِ عَلَى مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ فَبَاءُوا بِغَضَبٍ عَلَى غَضَبٍ
 وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ مُهِينٌ (90)

90. Бану Исроил ўзлари учун нақадар ёмон нарсани ихтиёр этди — Аллоҳ пайғамбари Муҳаммад соллаллоху алайҳи ва салламга Ўз фазли билан Қуръон нозил қилганига ҳасад қилиб, иймонга куфрни алмаштириб олишди, аввал Тавротни ўзгартириб юборганлари сабабли Аллоҳнинг ғазабига дучор бўлишгани ортидан, энди Аллоҳнинг пайғамбари Муҳаммад соллаллоху алайҳи ва салламни инкор этишлари сабабли яна бир бор Аллоҳнинг ғазабига дучор бўлишди. Муҳаммад соллаллоху алайҳи ва салламнинг пайғамбарликларини инкор қилувчи кимсаларга хорловчи азоб бордир.

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ آمِنُوا بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا نُوْمِنُ بِمَا أَنْزَلَ عَلَيْنَا
وَيَكْفُرُونَ بِمَا وَرَاءَهُ وَهُوَ الْحَقُّ مُصَدِّقًا لِمَا مَعَهُمْ قُلْ فَلِمَ تَقْتُلُونَ
أَنْبِيَاءَ اللَّهِ مِنْ قَبْلُ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ (91)

91. Муслмонлар яҳудийларга: «Аллоҳ туширган Қуръонга иймон келтиринглар», десалар, улар: «Биз ўз пайғамбарларимизга туширилган нарсаларга иймон келтирамиз», дейишади ва Аллоҳ кейин нозил қилган нарсани — ўзларида (Тавротда) бўлган нарсани тасдиқ этувчи ҳақ Қуръонни инкор қилишади. Агар улар ўз китобларига ростдан иймон келтиришганда эди, уларни тасдиқ этиб келган Қуръонга ҳам албатта иймон келтиришган бўларди. Эй Муҳаммад, сиз уларга айтинг: «Агар Аллоҳ сизларга туширган насага иймон келтирувчи бўлсангиз, нега у холда илгари Аллоҳнинг пайғамбарларини ўлдираб эдинглар?!»

وَلَقَدْ جَاءَكُمْ مُوسَى بِالْبَيِّنَاتِ ثُمَّ اتَّخَذْتُمُ الْعِجْلَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَنْتُمْ
ظَالِمُونَ (92)

92. Аллоҳнинг пайғамбари Мусо сизларга ўзининг рост пайғамбарлигига далил бўлувчи тўфон (сел), чигиртка, бит, бақа каби Қуръонда зикр қилинган очиқ-равшан мўъжизаларни олиб келди. Шундай бўлса ҳам, Мусо Робби билан ваъдалашган жойга кетганида сизлар Аллоҳ белгилаб берган ҳадингиздан ошиб, бузукни маъбуд қилиб олдингиз.

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ وَرَفَعْنَا فَوْقَكُمُ الطُّورَ خُذُوا مَا آتَيْنَاكُمْ بِقُوَّةٍ
وَأَسْمِعُوا قَالُوا سَمِعْنَا وَعَصَيْنَا وَأَشْرَبُوا فِي قُلُوبِهِمُ الْعِجْلَ بِكُفْرِهِمْ قُلْ
بِئْسَمَا يَأْمُرُكُمْ بِهِ إِيمَانُكُمْ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ (93)

93. Эсланглар, сизлардан Мусо олиб келган Тавротни кабул қилиш ҳақида қатъий аҳд олгандик, сизлар аҳдни буздинглар. Биз Тур тоғини бошларингиз устида кўтариб туриб: «Биз сизларга берган нарсани жиддий ушланг, қулок солинг ва итоат қилинг, акс ҳолда ушбу тоғни устингизга ташлаб юборамиз», дедик, кейин сизлар: «Сўзингни эшитдик ва амрингга осий бўлдик», дедингиз. Чунки, куфрда давом этишингиз сабабли бузукқа ибодат дилларингизга ўрнашиб кетганди. Эй Пайғамбар, уларга айтинг: «Аллоҳ сизларга туширган нарсага иймон келтирган бўлсангиз, сизнинг иймонингиз нақадар ёмон нарсага — куфр ва залолатга буюради!».

قُلْ إِنْ كَانَتْ لَكُمْ الدَّارُ الآخِرَةُ عِنْدَ اللَّهِ خَالِصَةً مِّنْ دُونِ النَّاسِ
فَتَمَنَّوْا الْمَوْتَ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ (94)

94. Эй Пайғамбар, ўзларини Аллоҳнинг яқин дўстлари, Унинг болалари ва суюклилари, деб даъво қилишлари сабабли, жаннат фақат бизга хос, бошқа одамларга эмас, деб даъво қиладиган яҳудийларга айтинг: «Агар иш шундай бўлса, у ҳолда сизларданми, бошқаларданми, кимда-ким ёлғончи бўлса, унга ўлим тилаб, дуо қилинглар, даъволарингиз рост бўлса».

وَلَنْ يَتَمَنَّوهُ أَبَدًا بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ (95)

95. Улар Муҳаммад соллаллоху алайҳи ва салламнинг ҳақ-рост пайғамбар эканларини, ўзларининг эса ёлғон даъво қилаётганларини билишгани боис, шунингдек, жаннатдан махрум бўлиш ва дўзахга тушишга олиб борувчи қуфру исёнларга гирифтор бўлганлари сабабли, ҳаргиз ўлимни орзу қилиша олмайди. Аллоҳ таоло бандалари орасидаги золим кимсаларни яхши билувчидир, У уларга қилмишларига яраша жазо беради.

وَلَتَجِدَنَّهُمْ أَحْرَصَ النَّاسِ عَلَى حَيَاةٍ وَمِنَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا يَوَدُّ أَحَدُهُمْ
لَوْ يُعَمَّرَ أَلْفَ سَنَةٍ وَمَا هُوَ بِمُرْضِيهِ مِنَ الْعَذَابِ أَنْ يُعَمَّرَ وَاللَّهُ
بَصِيرٌ بِمَا يَعْمَلُونَ (96)

96. Эй Пайғамбар, сиз яҳудларнинг ҳаётга ғоят харисликларини, ҳар қанча хор ва тубан ҳаёт бўлса-да, узунроқ умр кўришга қаттиқ рағбат қилишларини, узун умр кўришга бўлган рағбатлари мушрикларнинг рағбатидан ҳам ортиқ эканини кўрасиз, айрим яҳудийлар минг йил умр кўришни орзу қилади. Бирок, шунча узоқ умр кўрганда ҳам, бу уни Аллоҳнинг азобидан узоклаштира олмайди. Аллоҳ таолога уларнинг ҳеч бир иши махфий эмас, У уларни барча қилмишларига яраша, ўзлари лойиқ бўлган азоб билан албатта жазолайди.

قُلْ مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِجِبْرِيلَ فَإِنَّهُ نَزَّلَهُ عَلَى قَلْبِكَ بِإِذْنِ اللَّهِ مُصَدِّقًا لِمَا
بَيْنَ يَدَيْهِ وَهُدًى وَبُشْرَى لِلْمُؤْمِنِينَ (97)

97. Эй Пайғамбар, «Фаришталар ичидан Жаброил бизнинг душманимиз», деб айтган яхудларга айтингки, ким Жаброилга душман бўлса, (билсинки) Жаброил Аллоҳнинг изни билан ўзидан олдинги китобларни тасдиқ этувчи, ҳаққа йўлловчи ва уни тасдиқ этувчиларга дунё-ю охиратда барча яхшиликлар хушxabарини берувчи бўлган Куръонни сизнинг қалбингизга туширди.

مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِلَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَرُسُلِهِ وَجِبْرِيلَ وَمِيكَالَ فَإِنَّ اللَّهَ عَدُوٌّ
لِلْكَافِرِينَ (98)

98. Ким Аллоҳга, Унинг фаришталарига, Унинг инсон ва фаришталардан бўлган элчиларига, хусусан, Жаброил ва Микоилга душман бўлса — чунки, яхудийлар Жаброилни ўзларига душман, Микоилни дўст деб билишарди, Аллоҳ таоло уларга эълон қилдики, ким бу икки улуғ фариштадан бирларини душман тутса, иккинчисини ҳам душман тутган бўлади ва табиийки Аллоҳни ҳам душман тутган бўлади — зотан, Аллоҳ таоло Ўз элчиси Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи ва салламга нозил қилган нарсани инкор қилувчилар душманидир.

وَلَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ وَمَا يَكْفُرُ بِهَا إِلَّا الْفَاسِقُونَ (99)

99. Эй Пайғамбар, Биз сизга Аллоҳнинг ҳақ пайғамбари эканингизга далил бўлувчи очиқ-равшан оятларни туширдик, бу оятларни фақат Аллоҳнинг динидан чиққан кимсаларгина инкор қилади.

أَوْ كَلَّمَا عَاهَدُوا عَهْدًا نَبَذَهُ فَرِيقٌ مِنْهُمْ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ (100)

100. Бану Исроилнинг ҳадеб аҳдларни бузавериши нақадар хунук ҳол! Ҳар сафар бирон аҳдга аҳдлашсалар, улардан бир гуруҳи ўша аҳдни албатта бузади. Кўрасизки, бугун бир нарсага аҳд қилишса, эртага уни бузишади. Аслида, уларнинг кўплари Аллоҳнинг пайғамбари ва элчиси Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи ва саллам келтирган нарсани тасдиқ этишмайди.

وَلَمَّا جَاءَهُمْ رَسُولٌ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ مُصَدِّقٌ لِمَا مَعَهُمْ نَبَذَ فَرِيقٌ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ كِتَابَ اللَّهِ وَرَاءَ ظُهُورِهِمْ كَأَنَّهُمْ لَا يَعْلَمُونَ (101)

101. Аллоҳнинг пайғамбари Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи ва саллам уларга қўлларидagi Тавротга мувофиқ келувчи Қуръонни олиб келганида улардан бир гуруҳи Аллоҳнинг Китобини ортларига ташладилар, уларнинг холи унинг (Қуръоннинг) ҳақиқатини билмайдиган жоҳил кимсалар ҳолидир.

وَاتَّبَعُوا مَا تَتْلُو الشَّيَاطِينُ عَلَىٰ مُلْكِ سُلَيْمَانَ وَمَا كَفَرَ سُلَيْمَانُ وَلَكِنَّ الشَّيَاطِينَ كَفَرُوا يُعَلِّمُونَ النَّاسَ السَّحْرَ وَمَا أُنزِلَ عَلَى الْمَلَكَيْنِ بِبَابِلَ هَارُوتَ وَمَارُوتَ وَمَا يُعَلِّمَانِ مِنْ أَحَدٍ حَتَّى يَقُولَا إِنَّمَا نَحْنُ فِتْنَةٌ فَلَا تَكْفُرْ فَيَتَعَلَّمُونَ مِنْهُمَا مَا يُفَرِّقُونَ بِهِ بَيْنَ الْمَرْءِ وَزَوْجِهِ وَمَا هُمْ بِضَارِّينَ بِهِ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَيَتَعَلَّمُونَ مَا

يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ وَلَقَدْ عَلِمُوا لَمَنِ اشْتَرَاهُ مَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ خَلَقٍ
وَلَيْئَسَ مَا شَرَوْا بِهِ أَنْفُسَهُمْ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ (102)

102. Яхудийлар Сулаймон ибн Довуднинг подшоҳлиги даврида шайтонлар сеҳргарларга келиб сўзлаган нарсаларга эргашдилар. Сулаймон кофир эмасди, у сеҳр ўрганмаганди, балки шайтонлар одамларга динларини бузиш мақсадида сеҳр ўргатиб, кофир бўлишди. Шунингдек, яхудийлар Ироқдаги Бобил ерида икки фаришта Ҳорут ва Морутга Аллоҳ томонидан бандаларга имтиҳон учун туширилган сеҳрга эргашдилар. Бу икки фаришта ҳеч бир кишига аввал насихат қилмай ва сеҳр ўрганиш оқибатидан огоҳлантирмай туриб, бирон нарса ўргатмас эдилар, «Сеҳрни ўрганиш ва шайтонларга итоат қилиш билан кофир бўлиб қолмагин», дер эдилар. Одамлар бу икки фаришадан эрхотинни бир-бирига ёмон кўрсатиб, ўртасини ажратиб юборадиган нарсаларни ўрганишарди. Лекин, сеҳргарлар бирон кишига Аллоҳнинг изни ва қазосисиз бирон зарар етказишга қодир эмаслар, улар фақат ўзларига зарарли ва бефойда бўлган ёмонликларни ўрганишади. Шайтонлар уни (сеҳрни) яхудийларга нақл қилишди ва сеҳр улар ичида кенг тарқалиб, ҳатто уни Аллоҳнинг китобидан-да юқори кўядиган бўлишди. Дарҳақиқат, яхудийлар сеҳрни танлаган ва ҳақни тарқ қилган кимсалар учун охиратда яхшиликдан бирон улуш бўлмаслигини билган эдилар. Ўз жонларини нақадар ёмон нарсага — иймон ва Пайғамбарга эргаштиш ўрнига сеҳр ва куфрга сотдилар. Қанийди уларда эшитган насихатларига амал қилишга олиб борувчи билим бўлса!

وَلَوْ أَنَّهُمْ آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَمَثُوبَةٌ مِّنْ عِنْدِ اللَّهِ خَيْرٌ لَّو كَانُوا يَعْلَمُونَ

(103)

103. Яхудийлар агар иймон келтиришса ва Аллоҳдан кўрқишса эди, Аллоҳнинг савоби улар учун сеҳрдан ва у орқали топган нарсаларидан яхши эканига аниқ ишонч ҳосил қилишар эди. Агар иймон ва тақво сабабли ҳосил бўлувчи ажру савобларни аниқ билишса эди, албатта иймон келтиришган бўларди.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقُولُوا رَاعِنَا وَقُولُوا انظُرْنَا وَاسْمَعُوا وَلِلْكَافِرِينَ

عَذَابٌ أَلِيمٌ (104)

104. Эй иймон келтирганлар, сизлар Пайғамбар Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи ва салламга: Бизнинг ҳолимизни риоя қилиб, оятларни шошилмай ўқиб беринг, биз яхши тушуниб олайлик, деган маънода «Роъинаа» деб айтманглар, — чунки, яхудийлар лафзда айни шу сўзга ўхшаб кетадиган, бироқ анқовлик ва овсарлик маъносини англатувчи «руъувнат» калимасига тилларини буриб, бу билан Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи ва салламни ҳақоратлашни мақсад қилишарди — балки, сизлар бу сўз ўрнига «Унзурнаа — бизга боқинг, ҳолимизга қаранг» деган сўзни айтинглар, бу сўз ҳам айни шу маънони ифода қилади. Сизлар ўзингизга тиловат қилинаётган Роббингизнинг китобига қулоқ тутинглар ва уни тушуниб олинглар. Инкор қилувчилар учун аламли азоб бордир.

مَا يَوَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَلَا الْمُشْرِكِينَ أَنْ يُنَزَّلَ
عَلَيْكُمْ مِنْ خَيْرٍ مِنْ رَبِّكُمْ وَاللَّهُ يَخْتَصُّ بِرَحْمَتِهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو
الْفَضْلِ الْعَظِيمِ (105)

105. Аҳли китоб ва мушриклардан бўлган кофирлар сизларга Роббингиз томонидан хоҳ Қуръон, хоҳ илм, хоҳ нусрат, хоҳ башорат бўлсин, озгина бўлса-да бир яхшилик туширилишини исташмайди. Аллоҳ Ўз раҳмати, нубуввати ва рисолатига бандалари ичидан Ўзи истаган кишини хослайди. Аллоҳ мўл-кўл фазлу марҳамат эгасидир.

مَا نَنْسَخُ مِنْ آيَةٍ أَوْ نُنسِهَا نَأْتِ بِخَيْرٍ مِنْهَا أَوْ مِثْلَهَا أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ
عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ (106)

106. Биз бирон оятни алмаштирсак ёки уни диллар ва зеҳнлардан ўчирсак, сизлар учун ундан кўра фойдалироғини келтирамиз ёки тақлиф-мажбурият ва ажр-савобда унга тенг бўлган бошқа бирини келтирамиз, ҳар бир ишнинг ҳикмати бор. Эй Пайғамбар, — сиз ва умматингиз — Аллоҳ ҳар ишга қодир эканини, Уни ҳеч ким ва ҳеч нарса ожиз қолдирилмаслигини билмадингизми?!

أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ
مِنْ وَّلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ (107)

107. Эй Пайғамбар, — сиз ва умматингиз — Аллоҳ таоло осмонлару Ернинг тасарруфи Унинг қўлида бўлган ҳақиқий Молик (подшоҳ) эканини, истаган ишини қилувчи, истаганича ҳукм қилувчи, бандаларини истаган нарсасига

буюрувчи ва истаган нарсасидан қайтарувчи эканини, бандаларга фақат итоат ва қабул вожиблигини билмадин-гизми?! Унга осий бўлганлар билсинки, ҳеч бир кимсага Аллоҳдан ўзга дўст ҳам, Унинг азобидан ҳимоя қиладиган ёрдамчи ҳам йўқдир.

أَمْ تُرِيدُونَ أَنْ تَسْأَلُوا رَسُولَكُمْ كَمَا سُئِلَ مُوسَىٰ مِنْ قَبْلُ وَمَنْ يَتَّبِعِ
الْكُفْرَ بِالْإِيمَانِ فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ (108)

108. Эй одамлар, ё сизлар ҳам қайсарлик ва такаббурлик билан пайғамбарингиз Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи ва салламдан илгари Мусодан талаб қилинганидек нарсаларни талаб қилишни истайсизми?! Билингларики, ким куфрни танласа ва иймонни ташласа, у Аллоҳнинг тўғри йўлидан чиқиб, залолат ва жаҳолат йўлини тутган бўлади.

وَدَّ كَثِيرٌ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَوْ يَرُدُّونَكُمْ مِنْ بَعْدِ إِيمَانِكُمْ كُفْرًا
حَسَدًا مِنْ عِنْدِ أَنْفُسِهِمْ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْحَقُّ فَاعْتَفُوا وَاصْفَحُوا
حَتَّىٰ يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرِهِ إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ (109)

109. Аҳли китобларнинг кўплари сизларни иймонли бўлганингиздан кейин, Аллоҳнинг пайғамбари ва элчиси Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг рост пайғамбар эканлари уларнинг ўзларига ҳам равшан бўлганидан кейин, дилларини тўлдирган ҳасад туфайли, худди аввалгидек, бутларга сиғинадиган кофирликка қайтаришни истайди. То Аллоҳнинг улар ҳақидаги, уларга қарши уруш қилиш тўғрисидаги ҳукми келгунига қадар, улардан содир бўлган ёмонлик ва хатоларни кечиринглари, жаҳолатларидан кўз юминглари, Аллоҳ уларни қилмишларига яраша

жазолайди. Аллоҳ ҳар ишга қодирдир, Уни ҳеч ким ожиз қолдирилмайди.

وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَمَا تُقَدِّمُوا لِأَنفُسِكُمْ مِنْ خَيْرٍ تَجِدُوهُ
عِنْدَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ (110)

110. Эй мўминлар, намозни тўкис адо этинглар, фарз қилинган закотни беринглар ва билингларки, ўзингиз учун тақдим қилаётган ҳар бир яхшилиқнинг савобини охиратда Аллоҳ ҳузурда топасизлар. Аллоҳ таоло барча ишларингизни кўриб турувчидир, У сизларга амалларингизга яраша мукофотлар беради.

وَقَالُوا لَنْ يَدْخُلَ الْجَنَّةَ إِلَّا مَنْ كَانَ هُودًا أَوْ نَصَارَى تِلْكَ أَمَانِيُّهُمْ قُلْ
هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ (111)

111. Яхудийлар ҳам, насронийлар ҳам жаннат фақат уларга хос эканини ва улардан бошқалар жаннатга кирмаслигини даъво қилишди, бу уларнинг хом хаёлларидир. Эй Пайғамбар, сиз уларга: «Агар даъволарингиз рост бўлса, унинг тўғрилигига далил-ҳужжат келтиринглар!», деб айтинг.

بَلَى مَنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَلَهُ أَجْرُهُ عِنْدَ رَبِّهِ وَلَا خَوْفٌ
عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ (112)

112. Иш улар даъво қилганидек, жаннат фақат уларнинг тоифасига хос бўлиб, бошқалар унга қирмайди эмас. Балки, ким ягона ва шериксиз Аллоҳнинг Ўзига холис ибодат қилса, барча сўз ва ишларида Пайғамбар Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи ва салламга эргашса, у албатта жаннатга

киради. Ким шундай қилса, охиратда Робби ҳузурда унинг учун муносиб мукофот — жаннатга кириш бор. Уларга ўзлари юзланажак охират ишларида ҳеч бир хавфу хатар йўқдир, кўлларидан кетган дунё ишларига ғамгин ҳам бўлмайдилар.

وَقَالَتِ الْيَهُودُ لَيْسَتِ النَّصَارَىٰ عَلَىٰ شَيْءٍ وَقَالَتِ النَّصَارَىٰ لَيْسَتِ
الْيَهُودُ عَلَىٰ شَيْءٍ وَهُمْ يَتْلُونَ الْكِتَابَ كَذَلِكَ قَالَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ
مِثْلَ قَوْلِهِمْ فَاللَّهُ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ

(113)

113. Яхудийлар: «Насронийлар ҳақ динда эмас», дедилар, насронийлар ҳам: «Яхудийлар ҳақ динда эмас», дедилар. Ваҳоланки, улар Таврот ва Инжилни ўқишади, уларда барча пайғамбарларга иймон келтириш вожиблиги айтилган. Шунингдек, араб мушриклари ва бошқа илмсиз кимсалар ҳам ўшаларнинг сўзларига ўхшаш сўзларни айтдилар. Яъни, ҳар бир диндор кишига: «Сен ҳақ динда эмассан», дейишди. Аллоҳ қиёмат куни уларнинг дин тўғрисида қилган ихтилофлари хусусида улар ўртасида Ўзи ажрим қилади ва ҳар бир кишига ўз амалига яраша мукофот ва жазо беради.

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ مَنَعَ مَسَاجِدَ اللَّهِ أَنْ يُذْكَرَ فِيهَا اسْمُهُ وَسَعَى فِي
خَرَابِهَا أُولَئِكَ مَا كَانَ لَهُمْ أَنْ يَدْخُلُوهَا إِلَّا خَائِفِينَ لَهُمْ فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ
وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ (114)

114. Масжидларда намоз ўқиш, Куръон тиловат қилиш каби ишлар билан Аллоҳни зикр этишни ман қиладиган, уларни бузиб ташлаш ва ёпиб қўйиш билан ёки мўминларни уларга киришларига тўсқинлик қилиш билан хароб қилишга уринаётганлардан кўра золисроқ кимсалар йўқдир. У золиmlар масжидларга қўрққан ва жазодан хавф қилган ҳолдагина киришлари жоиз эди. Бунинг учун уларга дунёда хорлик ва шармандалик, охиратда эса қаттиқ азоб бордир.

وَلِلَّهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ فَأَيْنَمَا تُوَلُّوا فَثَمَّ وَجْهَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ وَاسِعٌ عَلِيمٌ
(115)

115. Машрик ҳам, мағриб ҳам, улар оралиғи ҳам Аллоҳникидир, У бутун Ер юзининг эгасидир. Аллоҳнинг амрига биноан намозда қай тарафга юзлансангиз ҳам, фақат Унинг Юзини қасд қиласизлар, Унинг мулкидан ва тоатидан чиққан бўлмайсизлар. Шубҳасиз, Аллоҳ бандаларига бисёр раҳмат соҳиби ва уларнинг барча ишларини билиб турувчи Зотдир.

وَقَالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا سُبْحَانَهُ بَلْ لَّهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلٌّ لَّهُ

قَانِتُونَ (116)

116. Яхудий, насроний ва мушриклар: «Аллоҳ ўзига фарзанд тутган», дейишди. Аллоҳ субҳанаҳу ва таоло бундай ботил сўздан покдир, осмонлар-у Ердаги барча жонзот Унинг мулки ва қулидир, уларнинг барчаси Унга бўйсинувчи ва Унинг бошқаруви остидадир.

بَدِيعِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَإِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ

(117)

117. Аллоҳ таоло осмонлару Ерни ўхшаши йўқ қилиб яратган Зотдир. Агар бир ишни тақдир қилса ва бўлишини истаса, фақатгина: «Бўл!», дейди, у шу заҳоти бўлади.

وَقَالَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ لَوْلَا يُكَلِّمُنَا اللَّهُ أَوْ تَأْتِينَا آيَةٌ كَذَلِكَ قَالَ

الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ مِثْلَ قَوْلِهِمْ تَشَابَهَتْ قُلُوبُهُمْ قَدْ بَيَّنَّا الْآيَاتِ لِقَوْمٍ

يُوقِنُونَ (118)

118. Аҳли китоб ва бошқалар ичидаги жоҳил кимсалар Аллоҳнинг Пайғамбари Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи ва салламга қайсарлик билан: «Аллоҳ биз билан бевосита гаплашиб, сиз Унинг пайғамбари эканингиз ҳақида хабар берсин ёки бизга Аллоҳ томонидан сизнинг рост пайғамбар эканингизга далил бўлувчи бирор мўъжиза келсин», дедилар. Ўтмишда ўтган ва келажак авлодларнинг диллари куфр ва залолатда бир-бирига ўхшагани туфайли бу каби сўзни ўтмишдаги умматлар ҳам кибор ва саркашлик ила ўз

пайғамбарларига айтишган. Биз қатъий ишонувчи кишилар учун — Аллоҳга иймон келтирганлари ва Унинг шариатига эргашганлари сабабли — оятларни аниқ баён қилдик.

إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ بِالْحَقِّ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَلَا تُسْأَلُ عَنْ أَصْحَابِ الْجَحِيمِ

(119)

119. Эй Пайғамбар, Биз сизни далиллар ва мўъжизалар билан қувватланган Ҳақ Дин билан юбордик, сиз мўминларга дунё ва охират яхшилигини хушxabар бериб, саркаш кимсаларни эса уларни кутиб турган Аллоҳнинг азоби билан кўрқитиб, бу динни одамларга етказинг. Сиз — етказганингиздан сўнг — сизни инкор қилувчиларнинг куфридан масъул бўлмайсиз, улар қиёмат куни абадий дўзахга тушадилар.

وَلَنْ تَرْضَىٰ عَنْكَ الْيَهُودُ وَلَا النَّصَارَىٰ حَتَّىٰ تَتَّبِعَ مِلَّتَهُمْ قُلْ إِنَّ هُدَىٰ
اللَّهِ هُوَ الْهُدَىٰ وَلَئِنْ اتَّبَعْتَ أَهْوَاءَهُمْ بَعْدَ الَّذِي جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ مَا

لَكَ مِنَ اللَّهِ مِنْ وِلْيٍّ وَلَا نَصِيرٍ (120)

120. Эй Пайғамбар, яхудий ва насронийлар то сиз ўз динингизни тарк қилиб, уларнинг динига эргашмас экансиз, сиздан ҳаргиз рози бўлмайдилар. Сиз уларга: «Фақат Ислом дини энг тўғри дин», деб айтинг. Агар сиз ўзингизга ваҳий келганидан кейин уларнинг хоҳишларига эргашгудек бўлсангиз, Аллоҳ ҳузурида сизга на бир фойда етказувчи дўст ва на ёрдам берувчи ёрдамчи бўлмай.

Бу сўзлар, гарчи, Пайғамбар соллаллоху алайҳи ва салламга хитобан айтилган бўлса-да, аслида бутун умматга умумий сўзлардир.

الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَتْلُونَهُ حَقَّ تِلَاوَتِهِ أُولَٰئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهِ وَمَن
يَكْفُرْ بِهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ (121)

121. Биз китоб берган кишилар, яъни яхудий ва насронийлар уни тўғри (бузмасдан) ўқийдилар, унга ҳақиқий суратда эргашадилар ва унинг ичида келган, Аллохнинг пайғамбарларига ва шу жумладан, уларнинг сўнггиси бўлмиш Бизнинг пайғамбаримиз Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи ва салламга иймон келтириш лозимлиги ҳақидаги сўзларга иймон келтирадилар, унда келган сўзларни бузиб-ўзгартирмайдилар. Ана ўшалар Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи ва салламга ҳамда у зотга туширилган нарсага иймон келтирадилар. Аммо, китобнинг баъзи жойини ўзгартириб, баъзисини яширган кимсалар — ана ўшалар Пайғамбар Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи ва салламга ҳамда у зотга туширилган нарсага кофир бўлган кимсалардир. Ким унга кофир бўлса, ана ўшалар Аллох ҳузурда энг катта зиён қилувчилардир.

يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ اذْكُرُوا نِعْمَتِيَ الَّتِي أَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ وَأَنِّي فَضَّلْتُكُمْ
عَلَى الْعَالَمِينَ (122)

122. Эй Яъқуб авлоди, сизларга берган кўплаб неъматларимни ва сизларни ичларингиздан кўп пайғамбарлар чикариш ва уларга китоблар тушириш билан ўз замонангиз аҳлига афзал қилганимни эсга олинглар!

وَاتَّقُوا يَوْمًا لَا تَجْزِي نَفْسٌ عَنْ نَفْسٍ شَيْئًا وَلَا يُقْبَلُ مِنْهَا عَدْلٌ وَلَا تَنْفَعُهَا شَفَاعَةٌ وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ (123)

123. Ҳисоб куни даҳшатларидан кўркинларки, у кунда бир жон бошқа жон учун бирон нарсани адо эта олмайди (биров бировга ҳеч нарса қилиб бера олмайди), Аллоҳ ҳеч бир кишидан уни азобдан кутқариб қоладиган бирон тўловни қабул қилмайди, воситачилик унга фойда бермайди, ҳеч ким унга ёрдам беролмайди.

وَإِذْ ابْتَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ رَبُّهُ بِكَلِمَاتٍ فَأَتَمَّهُنَّ قَالَ إِنِّي جَاعِلُكَ لِلنَّاسِ إِمَامًا قَالَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي قَالَ لَا يَنَالُ عَهْدِي الظَّالِمِينَ (124)

124. Эсланг эй Пайғамбар, Аллоҳ Иброҳимни унинг зиммасига мажбуриятлар юклаш билан имтиҳон қилганида Иброҳим ушбу вазифаларни тўла-тўқис адо этгач, Аллоҳ унга: «Мен сени одамларга имом-етақчи қилувчиман», деди. Иброҳим: «Эй Роббим, Ўз фазлинг билан менинг авлодимдан баъзиларини ҳам етақчилар қилгайсан», деди. Аллоҳ: «Диндаги етақчилик золимларга ҳосил бўлмагай», деб жавоб берди.

وَإِذْ جَعَلْنَا الْبَيْتَ مَثَابَةً لِّلنَّاسِ وَأَمْنَاً وَاتَّخَذُوا مِنْ مَّقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّىً وَعَهِدْنَا إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ أَنَّ طَهِّرَا بَيْتِيَ لِلطَّائِفِينَ وَالْعَاكِفِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ (125)

125. Эсланг эй Пайғамбар, Каъбани одамлар учун интилиб келадиган жой — зиёратгоҳ қилдик, ҳаж ва умрага, тавоф ва намозга тўпланадиган ўрин қилдик, яна

уни улар учун омонлик жойи қилдикки, у ерда ҳеч ким уларга тажовуз қилолмайди. Биз Иброҳимнинг турган ўрнини намозгоҳ қилиб олинглар, деб амр этдик.

Иброҳим турган ўрин (Мақоми Иброҳим) у Каъбани кураётган пайт оёғини қўйиб турган тошдир.

Биз Иброҳим ва ўғли Исмоилга: «Менинг Уйимни — унда Каъбани тавоф қилиш ё масжидда эътикоф қилиш ва намоз ўқиш билан ибодат қилувчилар учун — ҳар қандай нопоклик ва кирликдан покланг», деб ваҳий қилдик.

وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ اجْعَلْ هَذَا بَلَدًا آمِنًا وَارْزُقْ أَهْلَهُ مِنَ الثَّمَرَاتِ
مَنْ آمَنَ مِنْهُمْ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ قَالَ وَمَنْ كَفَرَ فَأُمَتِّعُهُ قَلِيلًا ثُمَّ
أَضْطَرُّهُ إِلَىٰ عَذَابِ النَّارِ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ (126)

126. Эсланг эй Пайғамбар, Иброҳим дуо қилиб: «Эй Роббим, Маккани хавф-хатардан тинч-омон шаҳар қилгин, унинг аҳлини ҳар турли мевалардан ризқлантиргин ва бу ризқларни улар ичидан Аллоҳга ва қиёмат кунига иймон келтирганларга хослагин», деганида Аллоҳ таоло: «Улар ичидан кофир бўлган кимсаларга ҳам дунёда ризқ бераман ва уларни озроқ фойдалантираман, сўнгра уларни мажбуран дўзах азобига гирифтор этаман. Бу нақадар аянчли оқибатдир!», деди.

وَإِذْ يَرْفَعُ إِبْرَاهِيمُ الْقَوَاعِدَ مِنَ الْبَيْتِ وَإِسْمَاعِيلُ رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ
أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ (127)

127. Эсланг эй Пайғамбар, Иброҳим ва Исмоил Каъба пойдеворларини кўтарар эканлар, Аллоҳга ҳушӯ билан дуо қилиб дедилар: Эй Роббимиз, солиҳ амалларимиз ва

дуоларимизни биздан қабул қилгайсан. Албатта, Сен бандаларинг сўзларини эшитувчи ва уларнинг ахволларини билувчи Зотсан.

رَبَّنَا وَاجْعَلْنَا مُسْلِمِينَ لَكَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِنَا أُمَّةٌ مُسْلِمَةٌ لَكَ وَأَرِنَا
مَنَاسِكَنَا وَتُبْ عَلَيْنَا إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ (128)

128. Эй Роббимиз, иккаламизни ҳам, бизнинг зурриётимизни ҳам Исломда собитқадам, Сенинг хукларингга бўйсунувчи қилгин, зурриётимиздан Ўзингга иймон билан бўйсунувчи умматни чиқаргин, Сенга қиладиган ибодатларимиз йўл-йўриқларини бизга кўрсатгин ва бизнинг гуноҳларимизни кечиргин. Албатта, Сен тавбаларни қабул қилгувчи ва бандаларингга меҳрибон Зотсан.

رَبَّنَا وَابْعَثْ فِيهِمْ رَسُولًا مِنْهُمْ يَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِكَ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ
وَالْحِكْمَةَ وَيُزَكِّيهِمْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ (129)

129. Эй Роббимиз, бу уммат ичидан Исмоил зурриётидан бўлган, уларга Сенинг оятларингни тиловат қилиб берадиган ва Куръону Суннатни ўргатадиган, уларни ширк ва ёмон ахлоқдан тозалайдиган бир пайғамбарни юборгин. Албатта, Сен ҳеч ким бас келолмайдиган Қудратлисан ва ҳамма нарсани ўз ўрнига қўядиган Ҳикмат соҳибсан.

وَمَنْ يَرْعَبْ عَنْ مِلَّةِ إِبْرَاهِيمَ إِلَّا مَنْ سَفِهَ نَفْسَهُ وَلَقَدْ اصْطَفَيْنَاهُ فِي
الدُّنْيَا وَإِنَّهُ فِي الْآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ (130)

130. Иброҳимнинг динидан — Исломдан — фақат ақлсиз ва жоҳил кимсагина юз ўгиргай. Биз Иброҳимни

дунёда пайғамбар ва элчи қилиб танладик ва охиратда у шубҳасиз, олий даражали солих зотлар жумласидан бўлгай.

إِذْ قَالَ لَهُ رَبُّهُ أَسْلِمَ قَالَ أَسْلَمْتُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ (131)

131. Бу танланиш сабаби эса Робби унга: «Аллоҳга бўйинсуниб, ихлос билан ўзингни Унга топшир!», деб буюрганида дарҳол ижобат этиб, ҳеч қандай тараддудсиз Исломга шошилиши ва: «Ихлос ва тавҳид, муҳаббат ва инобат ила оламлар Роббига бўйсундим», дейиши бўлди.

وَوَصَىٰ بِهَا إِبْرَاهِيمَ بَنِيهِ وَيَعْقُوبَ يَا بَنِيَّ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَىٰ لَكُمُ الدِّينَ
فَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنتُمْ مُسْلِمُونَ (132)

132. Иброҳим ва Яъқуб фарзандларини Исломда собитқадам бўлишга чорлаб: «Болаларим, албатта, Аллоҳ сизларга шу динни танлади, — бу эса Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи ва саллам олиб келган Ислом динидир, — бас, сизлар умрбод ундан ажралманглар ва фақат мусулмон бўлган ҳолларингизда дунёдан ўтинглар», дедилар.

أَمْ كُنْتُمْ شُهَدَاءَ إِذْ حَضَرَ يَعْقُوبَ الْمَوْتُ إِذْ قَالَ لِبَنِيهِ مَا تَعْبُدُونَ مِن
بَعْدِي قَالُوا نَعْبُدُ إِلَهَكَ وَإِلَهَ آبَائِكَ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ إِلَهًا
وَاحِدًا وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ (133)

133. Эй яхудлар, Яъқубга ўлим соати келганида ҳозир бўлганмисизлар, ўшанда у болаларини йиғиб: «Мендан кейин нимага ибодат қиласизлар?», деб сўраганида улар: «Сенинг илоҳинг ва оталаринг Иброҳим, Исмоил ва Исҳоқларнинг илоҳи бўлмиш ягона илоҳга ибодат қиламиз ва Унга ихлос билан бўйсунамиз», деб жавоб беришди.

تِلْكَ أُمَّةٌ قَدْ خَلَتْ لَهَا مَا كَسَبَتْ وَلَكُمْ مَا كَسَبْتُمْ وَلَا تُسْأَلُونَ عَمَّا
كَانُوا يَعْمَلُونَ (134)

134. Улар ўтган аждодларингиздан бўлган умматдир. Уларга ўз амаллари, сизларга ўз амалларингиздир. Сизлар уларнинг амалларидан сўралмайсиз, улар сизларнинг амалларингиздан сўралмайдилар, ҳар ким ўз қилмишига жавоб беради, биров бировнинг гуноҳига жазо олмайди, ҳар бир кишига фақат иймони ва тақвосигина фойда беради.

وَقَالُوا كُونُوا هُودًا أَوْ نَصَارَى تَهْتَدُوا قُلْ بَلْ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَمَا
كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ (135)

135. Яхудийлар Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи ва саллам умматларига: «Сизлар яхудия динига кинглар, шундагина хидоят топасизлар», дейишди. Насронийлар ҳам шундай (яъни, насроний динига кинглар, шундагина хидоят топасизлар) дейишди. Эй Пайғамбар, сиз уларга айтинг: «Йўқ, балки хидоят — сизлар ҳам, биз ҳам барча ботил динлардан ҳақ дин сари бурилган ва Аллоҳга ширк келтирувчилардан бўлмаган Иброҳимнинг миллатига эргашмоғимиздир».

قُولُوا آمَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْنَا وَمَا أُنزِلَ إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ
وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ وَمَا أُوتِيَ مُوسَىٰ وَعِيسَىٰ وَمَا أُوتِيَ النَّبِيُّونَ
مِنْ رَبِّهِمْ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْهُمْ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ (136)

136. Эй мўминлар, сизлар ўша яхудий ва насроний-ларга айтинглар: «Биз ягона барҳақ маъбуд бўлган Аллоҳга иймон келтирдик, бизга туширилган — Аллоҳ ўз пайғам-бари Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи ва салламга ваҳий қилган Қуръонга, Иброҳимга туширилган саҳифаларга, унинг икки ўғли Исмоил ва Исҳоққа, Яъқубга ва асботга — Бану Исроилнинг ўн икки уруғидан бўлган пайғамбарларга — туширилган нарсаларга, Мусога берилган Таврот ва Ийсога берилган Инжилга ҳамда барча пайғамбарларга Роббиларидан ваҳий қилинган нарсаларга иймон келтирдик, биз иймон келтиришда улардан бирортасини ажрат-маймиз ва биз Аллоҳга тоат ва ибодат билан бўйсунув-чимиз».

فَإِنْ آمَنُوا بِمِثْلِ مَا آمَنْتُمْ بِهِ فَقَدْ اهْتَدَوْا وَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا هُمْ فِي شِقَاقٍ
فَسَيَكْفِيكَهُمُ اللَّهُ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ (137)

137. Агар яхуд, насоро ва бошка кофирлар Пайғамбар олиб келган нарсага сизлар иймон келтирганингиздек иймон келтирсалар, ҳаққа ҳидоятланибдилар. Агар юз ўгирсалар, албатта, улар қаттиқ хилофдадирлар. Эй Пайғамбар, Аллоҳ сизга уларнинг шарридан кифоя қилади ва улар устидан сизга нусрат (ғалаба) беради. У сизларни эшитувчи ва аҳволларингизни яхши билувчи Зотдир.

صِبْغَةَ اللَّهِ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ صِبْغَةً وَنَحْنُ لَهُ عَابِدُونَ (138)

138. Аллоҳнинг фитратингизга (хилқатингизга) ўрнатиб қўйган динини маҳкам тутинглар. Зотан, Аллоҳнинг инсонларни унда яратган фитратидан гўзалроқ ҳеч нарса йўқдир. Бас, сизлар уни маҳкам тутинглар ва: «Биз Иброҳимнинг миллатига эргашишда Роббимизга бўйсинувчи ва итоат қилувчимиз», денглар.

قُلْ أَتَحَاجُّونَنَا فِي اللَّهِ وَهُوَ رَبُّنَا وَرَبُّكُمْ وَلَنَا أَعْمَالُنَا وَلَكُمْ
أَعْمَالُكُمْ وَنَحْنُ لَهُ مُخْلِصُونَ (139)

139. Эй Пайғамбар, аҳли китобга айтинг: «Сизлар биз билан Аллоҳнинг тавҳиди ва Унга ихлос ҳақида тортишасизми?! Ҳолбуки, У сизнинг ҳам, бизнинг ҳам Роббимиздир, У қайсидир бир қавмга хос бўлмай, бутун оламнинг Роббидир. Бизга ўз амалларимиз, сизларга ўз амалларингиздир. Биз тоат-ибодатни Аллоҳга ихлос билан қилувчимиз, Унга бирон нарсани ширк келтирмаймиз ва Ундан ўзга ҳеч кимга ибодат қилмаймиз.

أَمْ تَقُولُونَ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطَ كَانُوا
هُودًا أَوْ نَصَارَى قُلْ أأنتم أعلم أم الله ومن أظلم ممن كتم شهادة
عنده من الله وما الله بغافل عما تعملون (140)

140. Балки, сизлар Аллоҳ хусусида тортишиб, Иброҳим, Исмоил, Исҳоқ, Яъқуб ва асботлар — Яъқубнинг ўн икки фарзандидан тарқалган Бану Исроил қабилаларидан чиққан пайғамбарлар — яҳудий ё насроний динида бўлганлар, деб айтарсизлар?! Бу эса очик ёлғон. Зотан, улар

Таврот ва Инжил нозил бўлишидан илгари яшаб ўтишган. Эй Пайғамбар, сиз уларга айтинг: Уларнинг динларини сизлар яхши биласизми, Аллоҳми?! Аллоҳ Қуръонда уларнинг ҳаниф (ботилдан юз ўгириб, ҳаққа мойил бўлган) мусулмонлар бўлганини хабар берган. Ўз ҳузурингиздаги Аллоҳ таоло томонидан собит бўлган гувоҳликни яшираркансиз ва Аллоҳ номидан ёлғонлаб, унинг зиддини даъво қиларкансиз, сиздан кўра золимроқ кимса бўлмас. Аллоҳ қилаётган ишларингизнинг бирортасидан ҳам ғофил эмас, балки У барчасини ҳисоблаб турибди ва сизларга тегишли жазоларни беради.

تِلْكَ أُمَّةٌ قَدْ خَلَتْ لَهَا مَا كَسَبَتْ وَلكُمْ مَا كَسَبْتُمْ وَلَا تُسْأَلُونَ عَمَّا
كَانُوا يَعْمَلُونَ (141)

141. Улар ўтган аждодларингиздан бўлган умматдир. Уларга ўз амаллари, сизларга ўз амалларингиздир. Сизлар уларнинг амалларидан сўралмайсиз, улар сизларнинг амалларингиздан сўралмайдилар.

Оят ожиз махлуқларга боғланиб қолиш ва уларга нисбатланиш билан алданиб қолиш бефойда эканини, ибрат-эътибор фақат Аллоҳга иймон келтириш ва Унинг пайғамбарларига эргашишда эканини, ким улардан бирортасини инкор қилса, барча пайғамбарларни инкор қилган бўлишини таъкидламоқда.

